

Республикэу Адыгеим гъэсэныгъэмрэ шIэнныгъэмрэкIЭ и Министерств

**Адыгэ Республикаим гъэсэныгъэмкIЭ икъэралыгъо бюджет гъэпсышIЭ
зиIЭ сэнэхъат тедзэ язытырэ къулыкъушIапI «Адыгэ Республика
сэнэхъат хэгъэхъо институт»**

КIэсэбэжь Н.И., Шумэн З.М.

Методикэ ушъыйхэр

**Егъэджэн предметэу «Адыгэ ныдэльфыбз» зыфиIорэм изэгъэшIэн
къытыгъэм уасэ фэзышIырэ шапхъэхэр (системэр)**

Я 10-11 -рэ классхэр

Федеральни къэралыгъо гъэсэныгъэ шапхъэхэм адиштэу гъэпсыгъэ

Мыекъуапэ, 2023

УДК 373. 5.016: 811. 352. 3.

ББК 74.268. 19 =602.24

КІ 32

Адыгэ Республикаем гъесэныгъэмкіэ икъэралыгъо бюджет гъэпсыніэ зиіэ сэнэхъат тедзэ язытырэ къулыкъушлан «Адыгэ Республикае сэнэхъат хэгъехъо институт» зыфиорэм иредакционно – издательскэ совет иунашъокіэ къыдэкіы

*Къыдэгъекіыгъэнымкіэ пишэдэкіыжь зыхырэр: **Тхъагъо Ф.Р.**, Адыгэ Республикаем гъесэныгъэмкіэ икъэралыгъо бюджет гъэпсыніэ зиіэ сэнэхъат тедзэ язытырэ къулыкъушлан «Адыгэ Республикае сэнэхъат хэгъехъо институт» зыфиорэм ипащ, педагогикэ шІэнныгъэхэмкіэ кандидат, доцент.*

Научнэ редакторхэр: **Бырсыр Б.М.**, филология шІэнныгъэхэмкіэ доктор, профессор.

Шумэн З.М., филология шІэнныгъэхэмкіэ кандидат.

Рецензентыр: **Шорэ Ж.К.**, филология шІэнныгъэхэмкіэ кандидат.

Кесебежева Н.И., Шумен З.М. Методические рекомендации «Система оценки результатов освоения учебных предметов «Родной (адыгейский) язык» для 10-11 классов среднего общего образования» - Майкоп: АРИПК, 2023.- 14 с.

© Кесебежева Н.И., Шумен З.М. 2023

© Оформление издательства ГБУ ДПО РА «АРИПК», 2023

Ушызыгъэгъуаз

Адыгабзэр Адыгэ Республикаем икъэралыгъуабзэу, урысыбзэм игъусэу, зэраштагъэм адыгабзэм мэхъанэу иIэр къыIэтыгъ. Адыгэ Республикаем щыпсэурэ цыф лъепкъхэм аbzэхэр къэгъэнэжыгъэнхэм, зэфэдэ фитныгъэхэр яIэхэу ыкIи ежъхэм янэшанэхэм атегъэпсыкIыгъэу хэхъоныгъэ ягъешыгъэным пае амалхэр щыIэ хъугъэ. Амалхэр икъу фэдизэу гъэфедагъэхэу кIэлэеджакIохэм шIэнныгъэхэр ягъэгъотыгъэнхэ фае. Цыфым ишIэнныгъэ зынэсырэр апэрэу къэзыгъэльягъорэр бзэр ары.

Бзэм ишъэфхэр дэгъоу къызIэкIахъэхэрэр нахь куоу бзэшIэнныгъэм зыIепещэх, зэгъэзэфагъэу гущыIэнэу, бзэр ыгъэщэрыонэу, игъэкIотыгъэу ыгъэфедэнэу фызэшIокIы. Бзэм изэгъэшIэн тэрэз дэдэу къыздэмыхъухэрэр нахь тэрэзэу зэрэзэрагъэшIэштэм кIэгүIых.

КIэлэеджакIохэм яшIэнныгъэ зынэсрэм иупльэкIун мэхъэнэшхо иI.

ЯпшIэнэрэ-япшIыкIузэнэрэ классхэм ащеджэрэ кIэлэеджакIохэм егъэджэн предметэу «Адыгэ ныдэльфыбз» зыфиIорэмкIэ шIэнныгъэу агъотыхэрэм яупльэкIункIэ шэпхъэ гъэнэфагъэхэр зэхэгъэуцуагъэх. А шапхъэхэр къэралыгъо гъесэныгъэ шапхъэхэм адиштэхэу гъэпсыгъэх. КIэлэеджакIохэм яшIэнныгъи, ямали, якъулайныгъи зэрэзэфэмыдэхэм къыхэкIкIэ, кIэлэегъаджэм кIэлэеджакIохэм яшIэнныгъэ зынэсрэм екIолIэкIэ гъэнэфагъэ афишIын фае отметкэ гъэуцуунымкIэ. Аш пае шапхъэхэр джыри пчъагъэрэ упльэкIужыгъэнхэ фае - ар кIэлэегъаджэм ипшъэрыль шъхьай.

Адыгэ Республикаем ит еджэпIэ зэфэшъхафхэу я 10-11-рэ классхэм егъэджэн предметэу «Адыгэ ныдэльфыбз» зыфиIорэмкIэ ащезыгъаджэрэ кIэлэегъаджэхэм мы IофыгъомкIэ яшIошIхэр къатхыгъэмэ игъоу тепллы. ЩыкIагъэу фальэгъухэрэм къатегушыIэхэмэ, Iофыр нахь тэрэзэу зэхэшагъэ хъунэу къытщэхъу.

Егъэджэн предметэу «Адыгэ ныдэлъфыбз» зыфиIорэм изэгъэшIэн къытыгъэм уасэ фэзышIырэ шапхъехэр (системэр)

Егъэджэн предметэу «Адыгэ ныдэлъфыбзэм» изэгъэшIэн кIэухэу фэхъугъэм уасэу иIэштэм мэхъэнэ-шэпхъэ льапсэу иIэр къызэригъэнафэрэр цыфым фэгъэхъыгъэ, предметым шъхъащыкIрэ ыкIи предметым икIун гъэцкIагъэ зэрэхъугъэхэм ялъытыгъ.

**Программэм изэгъэшIэн ыкIи гъэцкIэн фаеу ихъухъагъэхэм
уасэу яIэштыр къэзгъэнэфэрэ шъуашэхэр,
къыубытхэрэр ыкIи зэшIохыкIэхэр (технологиехэр)**

№	УплъэкIуным ишъуаш	УплъэкIуным къыхиубытэрэр	УплъэкIуным итехнologie	КIэухым (результатын) ыгас
1	УплъэкIуным иублапI	Къэнэжъыгъэ шIэнэгъэхэр, гулъытэр, зэхэшIыкIыр зынэсыгъэхэр зэгъэшIэгъэныр, ыпэрэ ильэсхэм IэпIэсэныгъэ зэфэшъхафэу агъотыгъэхэр къыкIэлъыкIошт ильэсхэм гъэфедэгъэнхэр.	Грамматикэ гъэцкIэнхэр зигъусэ уплъэкIун диктантэу такъикъ 20-35 хъурэр, такъикъ 15 зытекIодэрэ диагностикэ тестирование.	Уасэр зэрэштын фаем тет, нэбгырэ пэпчъ хэукунонгъэу ышIыгъэхэм ядэгъэзыжын фэгъэхъыгъ.
2	KIo пэтрэ (текущий) уплъэкIун	Егъэджэн программэр зэрагурыI уагъэр мониторинг шIыгъэныр: - егъэджэн предметым информационнэ компонент зэрэзэхашIагъэм иуплъэкIун ыкIи игъэтэрэзыжын; - егъэджэгъум хэхьэрэ Ioфыгъохэр тэрэзхэмэ, екъухэмэ ыкIи зэкIэлъыкIокIэ	Урокым къыкIоцI къягъэлтэн, тест мыинхэр, тхыгъэ гъэцкIэн-тренинг кIэкIхэр доскэм ыкIи тетрадым щагъэцкIэн. УнэмкIэ гъэцкIэнхэр уплъэкIун. Егъэджэн пшъэрылхэр зэрагъэцакIэрэм лъиплъэн.	Уасэм зэхэфын ыкIи зэгъэфэн пшъэрыль иI ыкIи еджэрэм хэукунонгъэ ышIынэу фитныгъэ иI. Къыхеубытэ егъэджэн Ioфыгъохэр тэрэзэу гъэпсыгъэмэ якъэгъэнэфэн, хэукунонгъэхэм

		<p>тэрэз яIэмэ упльэкIуныр ыкIи гъэтэрэзыжыныр;</p> <ul style="list-style-type: none"> - еджэхэрэм лингвистикэ зэхэфын зэрашIрэр <p>упльэкIуныр ыкIи гъэтэрэзыжыныр;</p> <ul style="list-style-type: none"> - жабзэм игъефедэнкIэ хэхъоныгъэу ашIыгъэр <p>упльэкIуныр ыкIи гъэтэрэзыжыныр;</p> <ul style="list-style-type: none"> - зэлъыIесын пшъэрыльхэр гъэцэкIэгъэним пае, еджакIохэм зыфагъэуцужжыгъэхэр гъэцэкIагъэ зэрэхъугъэм лышпльэнныр; - шъхьадж игулъытэ- гупшицыэ зынэсыгъэр къэгъэнэфэним пае, зыми емыпхыгъэ екIолIакIэм тетэу гъэпсыгъэнныр. 	<p>ягъэтэрэзыжын хэкIыпIэу иIэхэр кьеgъенафэ. Кызыздеубыты еjь уасэ зыфишIыжыныр ыкIи зэкIыгъухэу уасэ зэфашижыныр.</p>	
3	Тематикэ упльэкIун*	<p>Егъэджэн темэр зэрагурыIуагъэр къэгъэнэфэнныр</p> <ul style="list-style-type: none"> - теоретическэ материалыр изырызыгъокIэ нэбгырэ пэпчь <p>зэришIэрэр къэгъэнэфэнныр (шIэнгъэхэр);</p> <ul style="list-style-type: none"> - предметым ыкIи предметым шъхьащыкIрэ Иофыгъохэу зэрагъэшIэрэ темэм епхыгъэхэр (шIешъуныр, гурышэр, 	<p>Грамматикэ гъэцэкIэн зигъусэ диктант, тематическэ тест зэфэшъхвафхэр, сочинениехэр, тхыгъэ рассказхэр, егъэджэн проектхэр къэгъэшьыпкъэжыныр. Уахътэу текIодэштыр такъикъ 30-35.</p>	<p>Уасэм къэушыхъатын гъэпсыкIэ, зэIугъэкIэн нэшанэ иI. Уасэм хэзыгъахъо шIоигъом икIэрыкIэу ытыжын ыльэкIышт.</p>

		компетенциер) зынэсыгъэхэр изырызыгъокIЭ къэгъэнэфэныр.		
4	Азыфагурэ (промежуточ нэ) упльэкIун**	Ильэс еджэгъум къыкIоцI акIугъэр зэрашIэрэр къэгъэнэфэныр. Ыпэрэ ильэсхэм акIугъэу зэфэхьысыжь аттестацием хэхъагъэр икъукIЭ зэрашIэрэр къэгъэнэфэныр.	Ильэс зэфэхьысыжь упльэкIун диктантэу грамматикэ гъецкIэнхэр зигъусэр; ЕГЭ-м иформат тетэу зэхэтэу грамматикэ гъецкIэнхэр зигъусэу зэкIЭ акIугъэ материалыр къзыыхиубытэрэр. Уахьтэу текIодэштыр такъикь 40.	Гъэнэфэгъэ уасэ иI.
5	Зэфэхьысыжь аттестацие**	Лъэпсэ зэфэдэ гъэсэнгъэм иегъэджэн предметэу «Адыгабзэр» еджакIохэм зэракIугъэр зынэсрэр, ишъуашэ, къыубытрэр зыфэдизыр къэзгъэнэфэрэ зэфэхьысыжь аттестациер зыфэдэштыр Адыгэ Республикаэм гъэсэнгъэмрэ шIэнэгъэмрэкIЭ я Министерстве къыгъэнэфэныр.		

Къэзгъенаф:

*ЕджакIохэм еджэным хэхъоныгъэу щашыгъэм уасэу иIэр
къэзгъэнэфэрэ материалхэм къахеубытэх «Къэзыухрэм ышIешт» ыкIи
«Къэзыухрэм ышIэн ыльэкIышт», ахэмэ еджакIохэм хэхъоныгъэхэр
ашIынымкIЭ, кIэлэегъаджэм анахь льыкIотэгъэ еджакIохэр
къыхигъэшынымкIЭ амал къаты. ЗыгорэкIЭ «еджапIэр къэзыухырэм ышIэн
ыльэкIышт» зыфиIорэр мыгъэцкIагъэ хъумэ, упльэкIун IофшIэнным уасэу
фашIэрэр ащ епхыгъэп.

**Азыфагурэ ыкIи зэфэхьысыжь аттестациехэр хахьэхэрэп
«Къэзыухрэм ышIэн ыльэкIышт» зыфиIорэм.

**ЕджакIэр къэзыуххэрэм жабзэм иуцугъо зэфэшъхъафхэр
зэракIугъэр зыфэдизыр къэзгъэнэфэрэ шапхъэхэр**

№	Жабзэм иуцугъохэр	Я 10-рэ класс	Я 11-рэ класс
1	Мэхъэнэ лъапсэр къыгурыйоу едэIуныр	такъ. 2-2,5	такъ. 3-3,5
2	Мэхъянэм щыш къыгурыйоу едэIуныр	такъ. 1,5-2	такъ. 2-2,5
3	Монолог жабз	фразэу 10-12	фразэу 13-15
4	Диалог жабз	репликэу 6-7	репликэу 8-9
5	Еджэныр	гуш. 100-105	гуш. 110-115
6	Тхэныр	фразэу 10-15	фразэу 15-20
	Диктант	гуш. 26-29	гуш. 29-32
	Сочинение	гушыIэухыгъэ 12-15	гушыIэухыгъэ 15-17

**ЕджакIохэм еджэнымкIэ хэхъоныгъэу ашIыгъэхэм уасэу
афэшIыгъэн фаем ишапхъэхэр**

ЖэрыIо джэуапын:

Отметкэу «5» еджакIом фэгъэуцу:

- акIугъэ материалыр икъоу къеIотэшъумэ, тэрэзэу бзэшIэныгъэ нэшанэхэр къегъэнафэмэ;
- зэрыгущыIэрэ материалыр къыгурэIомэ;
- зэрыгущыIэрэр къыгъэшьыпкъэжын ельэкIмэ, практикэм ишIэныгъэ щегъэфедэшъумэ, ищыкIэгъэ щысэхэр, учебникым къыхэхыгъэ къодьеу щымытэу, ежь-ежырэу къыгъотыгъэхэмэ;
- литературабзэм ишапхъэхэм атетэу материалыр икъоу, зэкIэлъыкIоу къыреIотыкIмэ;

Отметкэу «4» еджакIом фагъэуцу джэуапэу къытыгъэр «5» зыфагъэуцугъэм къыIотагъэр тефэмэ, ау хэукъоныгъэ 1-2 хишIыхъагъэмэ ыкIи ежь ахэр ыгъэтэрэзыжъхэмэ; зэкIэлъыкIуакIэу бзэм изэгъэфэн иIэхэр 1-2 укъуагъэхэмэ.

Отметкэу «3» фагъэуцу еджакIом темэу зытегущыIэрэр къыгурыйоу, ау:

- материалыр икъоу къыриIoтыкIрэп ыкIи правилэхэм якъэгъэнэфэн хэукуноныгъэхэр хешIыхъэх;

- икъоу зэрыгущыIэрэр къыгъэнэфэшьурэп ыкIи щысэхэр къыхърэп;
- материалым изэкIэлъыкIуакIэ еукъо, жабзэм хэукуноныгъэхэр хешIыхъэх.

Отметкэу «2» фагъеуцу: зэрагъешIэрэ материалыр еджакIом нахыбэмкIэ ышIэрэп, правилэхэр тэрэзэу къыгъэнафэхэрэп, ямэхъанэ еукъо, материалыр зыкIыныгъэрэ теубытагъэрэ хэммыльэу къеIуатэ.

Отметкэу «5», «4», «3» еджакIом фагъеуцунхэ алъэкIыщт зы джэуапэу къытыгъэм нэмыхIу, урокыр окIофэ джэуапэу къытыжыгъэхэр зэфэхьысыжыгъэу (поурочнэ балл къагъэнафэ) – ашк къидельйтэ урокыр окIофэ еджакIом кыIуагъэм нэмыхIу шIэнныгъэу ыгъотыгъэхэр практикэм зэрэшигъэфедэхэрэр.

ЕджакIохэм ятхыгъэ Iофшиагъэхэм уасэ афэшиныр

Диктантым ылас:

Диктантыр аупльэкIу, хэукуноныгъэхэр агъэтэрэзыжых, ау тхэнхэбзэ ыкIи тамыгъэгъеуцу хабзэу амыкIугъэхэмкIэ ашIыгъэ хэукуноныгъэхэр халъытэхэрэп: джащ фэдэх зэпыхыныр, авторым ежь ыгъеуцурэ тымыгъэхэу шапхъэхэм арымытхэр, амыкIугъэ правилэхэр.

Агъэтэрэзыжых, ау халъытэрэп пхэнджэу е гущыIэм итепльэ зыукъорэ тхыкIэхэр, щысэ «шэлъэу» («лъэшым» ычIыпIэ) «нэкIу» («нэгум» ычIыпIэ), «зигъэпкIыгъ» («зигъэпскIыгъэм» ычIыпIэ), «машкэ» («машхэм» ычIыпIэ), «кIом» («кIоштым» ычIыпIэ), «къакIо» («къэкIо»-м ычIыпIэ).

Къалъытэхэ зыхъукIэ хэукуноныгъэ мыинитIур зыкIэ алъытэ. Хэукуноныгъэ мыинмэ ашыщых:

- правилэмэ къахимыубытэхэрэр;
- буквэ инкIэ тхыгъэ цIэ унэе зэхэтхэр;
- правилэ гъэнэфагъэмэ къахимыубытэхэу зэпытэу е зэпыхыгъэу тхыгъэ лъэпсапэхэр, нарчиехэу пкъыгъуацIэмэ къитекIыгъэхэр;
- диалект гущыIэхэр;

- лъэпсапэхэм ахэт «ы» е «и» ятхыкI;
- гуշыIэ лъапсэм «а» зыщатхырэр;
- зы тамыгъэм ычIыпIэ нэмыкI тамыгъэ зыщагъэуцурэр, ау мыш мэхъанэр емыукъомэ;
- тамыгъэмэ язекIэлъыкIуакIэ укъуагъэмэ е блэтIупшыгъэмэ.

ЗэкIэ хэукеоныгъехэу а зы гушиIэм е лъапсэм мызэу-мытIоу хэшиIыхъагъэр зы хэукеоныгъекIэ алъытэ.

УпльэкIун диктантым гъэтэрэзыжыгъэу тфы хэт зыхъукIэ, уасэу иIэм зы балл къышагъакIэ. Гъэтэрэзыжыгъэу тфы е нахыбэ хэты зыхъукIэ, отметкэу «5» агъэуцурэп. Диктантым зы уас фашIрэр.

Отметкэу «5» фагъэуцу зи хэукеоныгъэ зыхэмым, е зы тхэнхабзэ, е зы тамыгъэгъэуцу хабзэ хишиIыхъагъэ зыхъукIэ.

Отметкэу «4» фагъэуцу диктантым тхэнхэбзэ хэукеоныгъэу 2-3 ыкIи тамыгъэгъэуцу хабзэу 2-3, е тхэнхабзэу 1 ыкIи тамыгъэгъэуцу хэукеоныгъэу 3, е тхэнхэбзэ хэукеоныгъэ хэмымти, тамыгъэгъэуцу хэукеоныгъэу плIы хэт хъумэ.

Отметкэу «3» фагъэуцу диктантым тхэнхабзэуи, тамыгъэгъэуцу хабзэуи плIырыплI хэукеоныгъэу хэтмэ, е тхэнхабзэу 3 ыкIи тамыгъэгъэуцу 5 хэукеоныгъэ хэтмэ, е тхэнхэбзэ хэукеоныгъэ хэмымти, тамыгъэгъэуцу 7 хишиIыхъагъэмэ.

Отметкэу «2» диктантым фагъэуцу хэукеоныгъэу хэтхэр отметкэу «3» зыфагъэуцурэ шапхъэм шъхъашкIмэ.

Комплекснэ упльэкIун ИофшIагъехэу диктантым нэмыкIэу ИофшIэн зэфэшьхяфхэр (фонетикэ, лексикэ, тхэнхэбзэ ыкIи грамматикэ) зыхэтым Иофигъо пэпчь изырызэу оценкиIу агъэуцу.

Тедээ гъэцкIэнхэр зэрэгъэцкIагъэм уасэу фашIрэр:

Отметкэу «5» фагъэуцу, зэкIэ гъэцкIэнхэр тэрээмэ;

Отметкэу «4» фагъэуцу, ИофшIэнным ишэнниплI (3/4) тэрэзэу гъэцкIагъэмэ.

Отметкэу «3» фагъэуцу, ИофшIэнным ызыныкъо къыщымыкIэу гъэцэклиагъэмэ.

Отметкэу «2» фагъэуцу, ИофшIэнным ызыныкъо нахь макIэ гъэцэклиагъэмэ.

Къэзгъэнаф: Тедзэ ИофшIэнным хашIыхъэгъэ тхэнхэбзэ ыкли тамыгъэгъэуцу хэукъоныгъэхэр халъитэ диктантым уасэу иIэр къагъэнафэ зыхъукIэ.

УплъэкIун гущыIэлъэ диктантым уасэу фашIрэр:

Отметкэу «5» диктантым фагъэуцу, хэукъоныгъэ хэмийтмэ;

Отметкэу «4» диктантым фагъэуцу хэукъоныгъэу 1-3 хэтмэ;

Отметкэу «3» фагъэуцу, хэукъоныгъи 4 хэтмэ;

Отметкэу «2» фагъэуцу хэукъэныгъи 5 е нахьыбэ хэтмэ.

Сочинениемрэ изложениемрэ уасэу фашIрэр:

Сочинениемрэ изложениемрэ отметкиIу афагъэуцу: апэрэр-мэхъанэмрэ къэIуакIэм игъэпсынрэ, ятIонэрэр – тхэнхабзэр. ОситIури адигабзэм фэгъэхъыгъ, ау мыш къыхиубытэрэп литературэмкIэ еджакIомэ шIэнныгъэу яIэр къагъэнафэ зыхъукIэ. Ауштэу зыхъукIэ апэрэ отметкэр (мэхъанэмрэ къэIуакIэм игъэпсынрэ) литературэм иеу мэхъу.

Сочинениемрэ изложениемрэ къырайтыкIрэм уасэу иIэр мыш фэдэ шапхъэхэмкIэ къагъэнафэ:

- темэмрэ гупшицы шъяхъаIэмрэ ИофшIагъэм атефэмэ;
- темэр къызэригъэнэфагъэр екъумэ;
- фактическэ материалыр тэрээмэ;
- зэкIэлъыкIокIэ тэрэзкIэ гъэпсыгъэмэ;

Сочинениехэмрэ изложениехэмрэ жабзэу зэрэгъэпсыгъэхэм уасэ фашIы зыхъукIэ къыдальытэ:

- жабзэм играммтикэ гъэпсыкIэрэ гущыIэ зэфэшъхафэу ыгъэфедагъэхэмрэ;
- жабзэм ибайныгъэрэ стиль зыкIыныгъэу иIэмрэ;
- жабзэм хэукъоныгъэу къыхэфагъэхэр.

Тхэнхэбзэ, тамыгъэгъеуцу хэбзэ ыкИ грамматикэ хэукъоныгъэ пчагъеу еджакIом хишIыхъагъэм ельытыгъеу тхакIэмкIэ уасэ фашы.

Отметкэр	Мэхъанэмрэ къэIуакIэмрэ	Тхэнхабзэр
«5»	1. ИофшIэным къыриIотыкIрэр зэрэшытэу темэм тефэ. 2. Хэукъоныгъэ хэтэп. 3. КъыриIотыкIрэр зэкIэлъыкIоу гъэпсыгъэ. 4. КъэIотекIэ амалхэм зы стиль зыкIыныгъэ ахэлъеу гъэпсыгъэх. ЗэкIэмкIи зы хэукъоныгъэ ыкИ къэIуакIэм игъэпсын 1-2 щыкIагъэ фэхъуягъэх.	Къыхафэмэ хъущт: 1 тхэнхэбзэ е 1 тамыгъэгъеуцу, е 1 грамматикэ хэукъоныгъэ
«4»	1. ИофшIагъэм къыриIотыкIхэрэр нахыбэмкIэ темэм тефэ (мэкIэ дэдэу темэм дэхы). 2. ИофшIагъэм къыриIотыкIрэр нахыбэмкIэ зытетым тет, ау фактическэ хэукъоныгъэхэр къыхэфэх. 3. ЗэкIэлъыкIуакIэр макIэу укъуагъэ. 4. Лексикэ ыкИ грамматикэ гъэпсыкIэу иIэр икъун фэдизэу зэфэшъхаф. 5. ИофшIагъэм зы стиль иI ыкИ икъун фэдизэу IупкIэу гъэпсыгъэ. ЗэкIэмкIи ИофшIагъэм къыриIотыкIрэм мытэрэу 2, къэIуакIэм мытэрэзэу 3-4 къыхэфэх.	Къыхафэмэ хъущт: пхэнхабзэу 2-3, тамыгъэгъеуцу 2-3, грамматикэ хэукъоныгъэу 1, е тхэнхабзэу 1, е тамыгъэгъеуцу 4, грамматикэ ыкИ тхэнхэбзэ хэукъоныгъэхэмрэ хэмыхэмэ.
«3»	1. ИофшIагъэр темэм имэхъанэ икъую диштэрэп. 2. ИофшIагъэм нахыбэмкIэ лъэпсэ гъэнэфагъэ иI, ау фактическэ хэукъоныгъэ зырызхэр къыхэфэх. 3. ЗэкIэлъыкIуакIэу иIэр чыпIэхэм укъуагъэ хъугъэ. 4. ГущIальэр къызэрыкIу ыкИ синтаксис конструкциехэр зэфэшъхафхэп, пхэнджэу гъэфедэгъэ гущIэхэр къыхэфэх. 5. ИофшIагъэм зы стиль зыкIыныгъэ хэлъэп, жабзэр тхъамыкI. ЗэкIэмкIи ИофшIагъэм къыриIотыкIрэм мытэрэзэу 4, къэIуакIэм мытэрэзэу 5 къыхэфэн ыльтэкIышт.	Къыхафэмэ хъущт: пхэнхабзэу 4, тамыгъэгъеуцу 4, грамматикэ хэукъоныгъэу 4, е тхэнхабзэу 3 ыкИ тамыгъэгъеуцу 5, е тамыгъэгъеуцу 7, нэмыхэмэ тхэнхэбзэ ыкИ грамматикэ хэукъоныгъэхэмрэ хэмыхэмэ.
«2»	1. ИофшIагъэр темэм диштэрэп. 2. Фактическэ хэукъоныгъэ бэу хэт. 3. ИофшIагъэм иуцугъо пстэуми гупшысэмэ	Отметкэу «3»-м тефэрэмэ ашъхъащыкIэу хэукъоныгъэхэр хэт.

	<p>язэкIэлъыкIуакIэ ашыукуагъ, ахэр зэпхыгъэхэп, ЙофшIагъэр планым диштэрэп.</p> <p>4. ГущыIэу ыгъэфедэрэр мэкIэ дэд, ЙофшIагъэр мэхъянэмкIэ мэкIэ дэдэу зэпхыгъэ, зы гъэпсыкIэ зиIэ гущыIэухыгъэхэмкIэ тхыгъэ, бэрэ къыхэкIы гущыIэхэр тэрэзэу мыгъэфедагъэхэу.</p> <p>5. Текстым истиль зыкIыныгъэ хэльэп.</p> <p>ЙофшIагъэм къыриIотыкIрэм зэкIэмкIи пхэнджэу гъэфедагъэу 4 нахыб, къэIуакIэр укууагъэу 5 нахыбэ хэт.</p>	
--	--	--

Уасэу сочинениемрэ изложениемрэ афэшЫгъэн фаем къыхеубытэх зыгъэпсыкIэ зиIэхэмрэ хэукуноныгъэ мыинхэмрэ язытет ыкIи еджакIом ежь-ежырэу ыгъэтэрэзыжыгъэхэр.

Проектымрэ егъэджэн ушэтынымрэ уасэу яIэр

Шапхъэ пэпчь зы балл фагъэуцу. Отметкэхэр зэрагъэуцурэ:

Отметкэу «5» - предметым къытыгъэмкIэ баллиплI ыкIи предметым шъхъащыкIрэмкIэ 5-6 иIэмэ.

Отметкэу «4» - предметым къытыгъэмкIэ баллиплI ыкIи предметым шъхъащыкIрэмкIэ 3-4 иIэмэ.

Отметкэу «3» - предметым къытыгъэмкIэ баллитIу апэрэ шапхъэр къыхиубытэу ыкIи предметым шъхъащыкIрэмкIэ 3 иIэмэ.

Узымыгъэрэзэрэ отметкэр агъэуцурэп, проектыр халъытэрэп.

Предметым къытыгъэр (анахыбэр баллэу 4)
Проектымрэ ушэтыгъэмрэ афэгъэхыгъэ терминхэмрэ фактическэ материалымрэ зэришIэрэр.
Проблемэм фэгъэхыгъэ шIэнныгъэхэр (екIолIакIэхэр) ыкIи ахэмэ язэшIохыкIэ амалхэр зэришIэрэр.
Информациер къызыхэкIыгъэр зэришIэрэр.
Отчетым итекст тхэкIэ шапхъэхэм атетэу зэригъэхъазырыгъэр.
Предметым шъхъащыкIрэм къытыгъэр (анахыбэр – балли 6)
Проблемэр къыхэгъэшышъуныр ыкIи ар къэушыхъатыныр.
Гухэлъыр, пшъэрылъыр, ЙофшIагъэм игъэцэкIэн иэтапхэр, методхэр къэгъэнэфэшъуныр.
Хъазыр хъугъэ материалыр зэкIэлъыкIокIэ гъэнэфагъэ иIэу зэгъэфэгъэныр, текстым гъэпсыкIэ стыныр, зэфэхыссыжъхэр шIыгъэныр.

Гухэльэу зыфигъэуцужыгъэм къыгъотыгъэр (кIэух продуктыр) зэфихьысыжын ылъэкIыныр.

Информацием икъэкIопIэ зэфэшъхбафхэр гъэфедэшъуныр, игъэкIотыгъэу информацием лъыхъун ылъэкIыныр.

Проектыр къыиушыхъатыжы (къыгъэшъыпкъэжы) зыхъукIэ гущыIакIэм икультурэ IЭкIэлъыныр.

Дэтхэр

Ушызыгъэгъуаз.....	3
Егъэджэн предметэү «Адыгэ ныдэлъфыбз» зыфиIорэм изэгъэшиэн къытыгъэм уасэ фэзышЫрэ шапхъэр (системэр).....	4

Нафсет Ибрагимовна Кесебежева
Замира Мугдиновна Шумен

МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ

«Система оценки результатов освоения учебных предметов «Родной
(адыгейский) язык» для 10-11 классов среднего общего образования».
(соответствует ФГОС СОО)

Ответственный за выпуск: Ф.Р. Тхагова

Адыгейский республиканский институт повышения квалификации,
г. Майкоп, ул. Ленина, 15